

Inleiding

Na 2018 was ook 2019 voor veel maakbedrijven een goed jaar. De economie draaide goed en veel bedrijven konden de vraag zelfs maar moeilijk aan. Wel was de omzet gemiddeld wat lager dan in 2018.

Vrijwel alle sectoren in de industrie kampten met gebrek aan technisch goed geschoold personeel. De inspanningen op het gebied van techniekpromotie, verbetering van de kwaliteit en uitstraling van het technisch onderwijs en de aansluiting op de arbeidsmarkt zullen daarom ook in de toekomst blijvend aandacht moeten krijgen.

Toch waren er ook sectoren die kampten met tegenvallende omzet. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de landelijke en provinciale stikstof- en PFAS-problematiek.

Alle bedrijvigheid zorgde ook voor toenemende verkeersdruk. Landelijk wordt er veel gedaan om de wegcapaciteit voor het nog steeds toenemende wegverkeer te verbeteren, maar toch is helaas het aantal files verder gestegen. Daarnaast zien we dat sommige lagere overheden het autoverkeer bewust willen belemmeren en terugdringen, waardoor de bereikbaarheid van de (binnen)steden en bedrijventerreinen per saldo verslechtert. Het is daarom belangrijk dat bedrijven en zeker de ondernemersverenigingen bij hun gemeentebesturen ook zelf blijven aandringen op goede doorstroming en dat gemeenten, provincie en landelijke overheden elkaar in deze niet tegenwerken of door stapeling van maatregelen onnodige hinder veroorzaken.

Ook de andere randvoorwaarden voor bedrijven moeten passend zijn en zorgen voor een goed ondernemingsklimaat. Ondernemerslasten moeten in relatie tot andere steden en regio's acceptabel zijn en blijven. Lokale regelgeving moet niet onnodig beperkend uitwerken op bedrijven. Innovatie en samenwerking binnen de provincie en de regio moeten gezamenlijk gestimuleerd en gefaciliteerd worden om zo ook de maakbedrijven fit voor de toekomst te maken en te houden. De maakbedrijven vervullen namelijk een cruciale rol in de lokale economie en de daarmee samenhangende werkgelegenheid.

Waar staat de IKN voor

De IKN is de vereniging van maakbedrijven in Nijmegen en de omliggende gemeenten. Het doel van de IKN is het behartigen van de belangen van haar leden, het leggen en onderhouden van contacten met collega's en bestuurders en het stimuleren van innovatie, uitwisseling van kennis en ervaring. Bij de laatste doelstellingen spelen de door ons georganiseerde (thema/bedrijfs-) bijeenkomsten natuurlijk een belangrijke rol.

Bijeenkomsten

In 2019 hebben we zes bijeenkomsten georganiseerd: twee bedrijfsbezoeken, waarvan een gecombineerd met een ledenvergadering, het jaardiner, de 'voorjaarsbijeenkomst', die traditioneel samen met VNO-NCW gehouden wordt en een bijeenkomst in samenwerking met het industrieblad 'Link Magazine'. Daarnaast was er een bijeenkomst van het type 'Kijk in de keuken'.

De eerste bijeenkomst van het jaar organiseerden we in samenwerking met 'Link Magazine', tijdschrift voor de maakindustrie, Siemens PLM en Berenschot. Het thema was 'Hoe vergroot ik

mijn innovatievermogen?'. De bijeenkomst vond plaats in 'De Bouillion' in het oude Honig-complex te Nijmegen.

Innoveren is en blijft moeilijk. Toch is het mogelijk om innovatie beter en met meer zekerheid tot stand te laten komen. Ad van Berlo, van het gelijknamige strategisch en creatief design bureau Van Berlo, nam ons mee in zijn zoektocht (en oplossing) naar het krijgen van meer grip op innovatie.

Daarna vernamen we van Joost van Abeelen hoe het bij Luxexcel lukt om met een nieuwe combinatie van markt (ophthalmic lenses) en technologie (3D printen) successen te boeken.

Tot slot vertelde Maurice Geraets hoe NXP erin slaagde te kiezen voor de juiste product-marktcombinaties waarvoor het dé technologie reeds op de plank had liggen, om met die voor-sprong de positie van marktleider te pakken.

Vervolgens gingen we onder leiding van de dagvoorzitter op basis van bovenstaande presentaties met eindverantwoordelijken voor supply chain en operations en met elkaar in discussie over wat hieruit te leren valt. Deze discussie liep naadloos over in de netwerkborrel en het goed verzorgde netwerkbuffet.

Op 18 april hielden we samen met VNO NCW onze voorjaarsbijeenkomst bij Peeze Koffiebranderij te Arnhem. Directeur Timmo Terpstra gaf ons inzicht in de duurzame productieprocessen van Koffiebranderij Peeze en gastspreker Michel Schuurman, directeur bij MVO Nederland, ging dieper in op de kansen en mogelijkheden van duurzame en circulaire productie.

Na een boeiende rondleiding was er een goed verzorgd netwerkbuffet om na te praten over de behandelde thematiek en de contacten te onderhouden.

Het jaardiner van de IKN werd gehouden in Museum het Valkhof en werd gecombineerd met een bezoek aan de expositie van beeldhouwer, schilder en graficus Mark Brusse, die in zijn jonge jaren in Nijmegen gewoond heeft. De deels conceptuele werken van Brusse leverden veel stof voor discussie en veel ludieke vragen aan de gidsen op.

Vanuit het Valkhof maakten we ook nog een uitstapje naar de Lindenberg, waar sinds kort het informatiecentrum WOII is gevestigd. Aldaar konden we het drama van het zogenaamde vergis-singsbombardement, dat Nijmegen trof op 22 februari 1944 ervaren.

Op 18 september gingen we op bezoek bij IKN-lid EPR op de Novio Tech Campus. EPR is gespecialiseerd in hightech printplaatassemblage, kastenbouw en systeemintegraties, met klanten in de sectoren semiconductor, medisch en industrie.

Na een presentatie en een rondleiding bij EPR liepen we naar 'Gebouw M' van de Novio Tech Campus, waar we samen met enkele 'bewoners' van de Novio Tech Campus luisterden naar een presentatie over 'innovatiehubs' en twee pitches van innovatieve, op de NTC gevestigde bedrijven.

Een innovatiehub bestaat uit een groep studenten die individueel of in groepsverband verschillende kennis- en innovatievragen van het bedrijf onderzoeken en beantwoorden. In dit proces worden zij begeleid door een 'hubmanager'. Het bedrijf stelt de innovatie-ambitie vast en de hubmanager is vervolgens verantwoordelijk voor het koppelen van de juiste studenten aan de stages en vraagstukken. Dit leidt tot een gemixte groep van studenten, van verschillende onderwijsinstellingen, niveaus en opleidingen. De hubmanager zorgt voor continuïteit in de opdrachten, regelt en begeleidt de studenten – naast de inhoudelijke begeleiding vanuit het bedrijf – in het proces. Marij Striekwold van de Innovatiehub Doetinchem gaf een toelichting geven op dit in de achterhoek ontwikkelde en ook reeds toegepaste concept.

Daarnaast waren er interessante pitches van NTC-ondernemer Waander van Heerde van Enzyre en (toekomstig) NTC-ondernemer Hans Scholz van IKN-lid NTS Optel B.V.

De 'Kijk in de keuken' van 2019 was bij Armac B.V. te Andelst op 30 oktober. Armac is gespecialiseerd in het merkonafhankelijk ontwikkelen van machine- en procesbesturingen.

Onderdeel van de bijeenkomst was een presentatie door eigenaar Roland Geurts, gevolgd door een discussie.

Daarnaast waren er natuurlijk een rondleiding door het bedrijf en een borrel aan het eind.

Het concept van Kijk in de Keuken leent zich bij uitstek voor een goede discussie tussen ondernemers uit de maakindustrie.

De laatste bijeenkomst van het jaar was op 26 november bij AstraZeneca in Nijmegen. Voor het produceren van geneesmiddelen zijn strenge kwaliteitseisen opgenomen in de wetgeving. AstraZeneca voldoet al vele jaren aan deze eisen die GMP (Good Manufacturing Practices) worden genoemd. De basis hiervan ligt in een strak georganiseerd kwaliteitssysteem, dat door goede procedures en grondig toezicht een product garandeert dat aan de strenge eisen voldoet.

De bijeenkomst startte met een presentatie over kwaliteit en kwaliteitssystemen in de medische wereld door de Director Quality van AstraZeneca.

Onderdeel van het programma waren ook een korte rondleiding en een korte uitleg over immuuntherapie voor de behandeling van o.a. kanker. De bijeenkomst werd afgesloten met een korte ledenvergadering en een netwerkbuffet.

Aan de voorjaarsbijeenkomst namen circa 45 personen deel. Bij Kijk in de Keuken van Armac waren er 14 deelnemers. Aan het jaardiner namen 42 leden en partners deel. Bij de grote IKN-bijeenkomsten waren er 60 (Honig), 27 (EPR/NTC), resp. 19 (AstraZeneca) deelnemers.

Met name de laatste bijeenkomsten van het jaar werden minder goed bezocht. Duidelijk merkbaar was dat de economie op volle toeren draaide en dat de meeste maakbedrijven de vraag niet of nauwelijks aan konden en daardoor weinig toekwamen aan werkzaamheden buiten de kernactiviteiten.

Belangenbehartiging

De IKN heeft een aantal speerpunten op het gebied van de belangenbehartiging voor de maakbedrijven. De belangrijkste speerpunten zijn: hoe komen we aan goed opgeleid technisch personeel (nu en in de toekomst) en ook hoe behouden wij ons technisch personeel, voldoende ruimte voor de maakbedrijven nu en in de toekomst (fysiek, financieel en op het gebied van milieu), bereikbaarheid (lokaal en regionaal), innovatie en stimulering van onderling zaken doen.

In het recente verleden zijn voor elk speerpunt en op een aantal andere portefeuilles een of meer bestuursleden als portefeuillehouder aangesteld.

De portefeuilles met hun portefeuillehouders waren in 2019 als volgt verdeeld:

- Voorzitterschap, imago van de industrie, voorzittersoverleg bedrijfsleven, contacten met stakeholders en communicatie algemeen: Simon de Luij;
- Acquisitie en relatiebeheer: Paul Schmitz;
- Bedrijventerreinen en Ondernemersfonds: Johan Kluitmans;
- Financiën: Dries van Hapert;
- Gemeentenoverleg: Simon de Luij, Gerard van Gorkum, Johan Kluitmans en Paul Schmitz;
- Innovatie: Johan Kluitmans;
- Regionale infrastructuur/mobiliteit: Paul Schmitz;
- Regelgeving/ruimte voor de maakbedrijven: Gerard van Gorkum;
- Deelname aan de vergaderingen van het ECN (Economisch Collectief Nijmegen/vertegenwoordigers bedrijventerreinen): Gerard van Gorkum;
- Techniekpromotie en bestuur Junior Technovium: Tom Kokke;

- Technische opleidingen en bestuur Technovium: Edwin van Poppel.

De meeste portefeuliehouders hebben hun visie neergelegd in een ‘mission statement’. Deze mission statements zijn vastgesteld door het bestuur en goedgekeurd door de ledenvergadering en vormen het uitgangspunt voor onder meer de reactie op gemeentelijke beleidsvoornemens, voor reacties op artikelen in de pers en voor berichten op de sociale media.

Belangenbehartiging: Bereikbaarheid

In het voorjaar van 2019 werd dan eindelijk gestart met de renovatie van de oude Waalbrug in Nijmegen. Omdat de toestand van de brug en met name het beton onder het asfalt slechter was dan gedacht, was de toelating van zwaar verkeer al eerder beperkt om verdere schade te voorkomen. Nadat ontdekt werd dat bij vorige onderhoudsbeurten chrome-6 gebruikt was, hebben de gemeente en Rijkswaterstaat helaas besloten dat gedurende de werkzaamheden slechts twee rijstroken voor snelverkeer beschikbaar zouden zijn. De stad zal daardoor anderhalf jaar slecht bereikbaar zijn vanuit het noorden.

Ofschoon er diverse maatregelen genomen zijn, waren er dagelijks grote verstoppingen en ook buiten de spits was het tijdverlies aanzienlijk.

Ook de doorstroming vanuit Beek en Duitsland richting Arnhem had sterk te lijden onder deze gedeeltelijke afsluiting.

Al met al een hard gelag voor de mensen die afhankelijk zijn van de auto, om Nijmegen of de dorpen ten Zuiden van de Waal te bereiken.

Naar verwachting zal de brug in de herfst van 2020 weer opengesteld worden. Helaas zal de bereikbaarheid per auto dan naar verwachting slechter zijn dan vóór de renovatie. De busbaan wordt immers opgeheven, zodat de talloze bussen en ook taxi's van de vier overgebleven rijbanen voor snelverkeer gebruik zullen moeten maken.

De gemeente Nijmegen voert een restrictief beleid op het gebied van snelverkeer, waarbij onder meer het autoverkeer aan de stadsgrenzen wordt ‘gedoseerd’ (lees: opgehouden). De positieve effecten van de aanleg van de tweede stadsbrug zijn daardoor inmiddels deels tenietgedaan. Dat blijkt ook uit de Monitor Vestigingsklimaat Nijmegen, die voorjaar 2019 verscheen. Daaruit blijkt dat de tevredenheid van ondernemers over de bereikbaarheid van de stad is gedaald ten opzichte van 2016 tot een magere 6,1. Dat is zelfs lager dan vóór de aanleg van de tweede stadsbrug. Aangezien de uitvraag heeft plaatsgevonden vóórdat het onderhoud aan de oude Waalbrug startte, is dit geen goede score.

Ook binnen de stad wil de gemeente de auto verder terugdringen. Dat heeft onder meer geresulteerd in een versmalling van een baanvak van de Graafseweg, in 2017, wat heeft geleid tot een minder goede doorstroming. Vooral in de spits is het regelmatig stapvoets rijden op de Graafseweg. Dit terwijl er naar ons idee betere alternatieven waren om de beoogde extra ruimte voor fietsers te creëren. Ook het baanvak ten zuiden van de Rozenstraat zal nog worden aangepast, hetgeen de problematiek alleen maar zal vergroten.

De IKN staat op het standpunt dat er voor een belangrijk deel van het autoverkeer (nog) geen volwaardige alternatieven bestaan. Ook voor de bereikbaarheid van de binnenstad en de daarin gevestigde bedrijven zijn auto's nog steeds van groot belang. Het aloude adagium ‘no parking no business’ geldt nog steeds: uit onderzoek blijkt dat bezoekers die met de auto komen, langer in de binnenstad verblijven en ook méér kopen. Mede in het licht van de groeiende populariteit van internetwinkels is het daarom niet verstandig om het autoverkeer sterk te ontmoedigen.

De mensen die aan de randen van de stad of in de regiogemeenten wonen, komen vaak naar Nijmegen om inkopen te doen, om daar te werken of culturele instellingen te bezoeken en leve-

ren daarmee niet alleen een bijdrage aan een economisch gezonde maar ook aan een levendige en aantrekkelijke stad.

Van bedrijven uit de randgemeenten hebben we afgelopen jaar weinig klachten over de (lokale) bereikbaarheid gekregen.

De IKN staat voor een goede verdeling van rechten en plichten als het gaat om de publieke infrastructuur: binnen de wijken prioriteit voor fietsers en op de invalswegen en belangrijke verbindingswegen prioriteit geven aan goede doorstroming van het autoverkeer.

Een positief punt is dat er eind 2019 103 miljoen Euro beschikbaar is gekomen voor verbreding van de A50 tussen de knooppunten Ewijk en Paalgraven. Een sterke regionale lobby, waarbij ook de IKN betrokken was, heeft daaraan zeker bijgedragen. Hieruit blijkt maar weer dat een goede belangenbehartiging nodig is. Dit is echter slechts mogelijk als voldoende bedrijven lid zijn en blijven van onze vereniging.

Belangenbehartiging: Opleidingen technisch personeel

In 2012 is het overleg tussen het technisch onderwijs en technisch bedrijfsleven geformaliseerd met de oprichting van de Stichting Technovium. Belangrijkste doelstellingen van de stichting zijn de verhoging van de kwaliteit van het technisch onderwijs en de afstemming van de curricula op de behoeften van het bedrijfsleven. Sindsdien is de relatie tussen bedrijfsleven en onderwijs aantoonbaar verbeterd. Mede op aandringen van het bedrijfsleven heeft het ROC aanpassingen doorgevoerd en is er een merkbare kwaliteitslag gemaakt. Het is wel zaak om deze ontwikkeling door te zetten; bedrijven zijn immers geen statische organisaties en ook nieuwe technologie vraagt om continue aanpassingen in het onderwijs.

Het gaat nu relatief goed met ROC Nijmegen/Technovium. De techniekstudenten zijn tevreden, blijkt uit een recent gehouden onderzoek. ROC Nijmegen heeft meerdere opleidingen (Software Developer, Gezel Schilder en Expert IT systems and devices) die tot de absolute top van Nederland behoren volgens de Keuzegids MBO.

Ook de nieuwe, voor Nederland unieke, cross-over opleiding Creatief Technoloog doet het direct al goed. Deze opleiding is gestart in september 2019. Om geschikte R&D vraagstukken te hebben voor de studenten is er intensief samengewerkt met het RCT (Regionaal Centrum voor Technologie). Een goede aansluiting met het bedrijfsleven is namelijk essentieel voor een blijvende afstemming op de behoeften van ondernemingen.

De studenten geven de hoogst gemeten studenttevredenheid aan deze opleiding. De aanmeldingen voor het nieuwe schooljaar zijn dan ook flink hoger. Deze ontwikkeling moeten we zien vast te houden. Dat lukt echter alleen als bedrijven mee blijven werken aan voldoende stageplaatsen.

Stakeholdersonderzoek in de brede regio laat ook een zeer positief beeld zien voor alle Techniekopleidingen. Wellicht mede daardoor lukt het tegen de verdrukking in, nu al voor het vierde jaar op rij, licht te groeien binnen het Technovium. Steeds meer studenten uit de regio weten het Technovium en zijn opleidingen te vinden. Inmiddels gaat het Technovium richting 2200 studenten voor Techniek en ICT.

In het verslagjaar heeft de stichting Technovium weer enkele belangrijke projecten geïnitieerd of ondersteund, deels in samenwerking met andere partijen.

Zowel voor de regio Nijmegen als de regio Land van Cuijk zijn er ontwikkelingen op het gebied van de samenwerking tussen VMBO en MBO inzake het techniekonderwijs. Er heeft ook overleg plaatsgevonden tussen het VO, VMBO en bedrijfsleven over het verdwijnen van technische pro-

fielen. Het resultaat is een project 'Sterk Techniekonderwijs' voor versterking van het techniekonderwijs bij VMBO-T en Havo. Het project is inmiddels gestart, met een subsidie voor vier jaar.

Er heeft overleg met de HAN en het projectteam 'Computational Thinking' plaatsgevonden om te onderzoeken of de opleiding leerkracht basisschool de leerstof van Computational Thinking voldoende afdekt, zodat er in de toekomst geen gebruik meer gemaakt hoeft te worden van de Fontys Hogeschool om de docenten op de basisscholen op te leiden.

In opdracht van het Techniepact is er een gezamenlijk promotieplan bedacht voor de provincie Gelderland, waar initiatieven vanuit de verschillende regio's in Gelderland aan elkaar verbonden worden. Het voorstel voor het 'Estafettejaar Made in Gelderland' is toegelicht in het bestuur en de aanvraag is ingediend bij de provincie

Het bestuur van het Technovium heeft advies uitgebracht over het Kwaliteitsplan van ROC Nijmegen. De programmalijnen zijn:

- Onderwijs voor de arbeidsmarkt van de toekomst
- Flexibel en uitdagend onderwijs
- Studentbegeleiding
- Professionalisering; leren om en door te innoveren
- Bedrijfsvoering die mee ontwikkelt met het onderwijs.

De actieplannen die voortkomen uit de programmalijnen in het kwaliteitsplan worden, wanneer nodig besproken in het bestuur Technovium.

Belangenbehartiging: Techniekpromotie

Naast het Technovium is er ook het Junior Technovium (JT), centrum voor techniekpromotie, gevestigd in het Technovium-gebouw. Het doel van het JT is om de instroom in de technische beroepsopleidingen van MBO en HBO te vergroten. Om dit doel te bereiken is en wordt o.a. in samenwerking met het onderwijsveld een pakket aan activiteiten ontwikkeld om de aantrekkingskracht van het techniekonderwijs te verbeteren.

Het JT zoekt daarbij aansluiting bij technische en technologische ontwikkelingen in de regio om de mogelijkheden voor leerlingen zichtbaar te maken.

Het JT is niet alleen een verrijking van het onderwijs gebleken, ook het bedrijfsleven plukt er nu en in de toekomst de vruchten van.

Zo'n 4.750 kinderen uit het basis- en voortgezet onderwijs bezochten in 2019 met hun klas het JT, dat waren dus ruim 200 groepen. Deze kinderen ontwerpen, maken, experimenteren en programmeren en ontdekken hier hun talent voor techniek en technologie. Op deze wijze groeit de liefde voor technische vakken als ware vanzelf.

Ook organiseert het JT de First Lego League. 28 Teams uit onze regio streden in 2019 in de regiofinale voor het podium.

Junior Technovium ondersteunt daarnaast basisscholen met de invulling van hun Wetenschap en Techniek-programma en is partner van 'Sterk Techniekonderwijs' in het voortgezet onderwijs.

Op zaterdag 26 september vond weer de Techniekdag Nijmegen plaats in het Technovium en het Junior Technovium aan de Heyendaalseweg. Het was weer een mooie en druk bezochte dag met veel enthousiaste kinderen en ouders, die wetenschap en techniek van alle kanten hebben kunnen bekijken, beleven, proeven en onderzoeken.

Naar schatting bedroeg het bezoekersaantal rond de 4.500 personen. De Techniekdag werd mede mogelijk gemaakt door zo'n vijftig bedrijven, die een stand bemanden.

De IKN is met bestuurslid Tom Kokke actief vertegenwoordigd in de werkgroep, die de Techniekdag organiseert.

In de regio Rijk van Nijmegen en Maas & Waal bestaan er momenteel vier Technieklokalen, waar kinderen via werkstations kennis kunnen maken met allerlei aspecten van de (actuele) technologie. Dit vindt plaats op zowel PO- als op VO-niveau. De verschillen tussen de lokalen zijn aanzienlijk. Er bestaat behoefte bij alle lokalen om kennis te delen en daar waar het regio-activiteiten betreft, de krachten te bundelen.

Daartoe is eind 2018 met steun van de IKN de STRvN opgericht. Deze heeft in de regio's Rijk van Nijmegen en Maas & Waal als doel de regionale samenwerking van de Technieklokalen te verbeteren en te intensiveren door van elkaar te leren en gezamenlijk door te ontwikkelen.

Belangenbehartiging: Reggeving/Ruimte voor de maakbedrijven

De locaties van de maakindustrie zijn de laatste decennia steeds verder in de verdrukking gekomen. Woonwijken rukken op richting bedrijventerreinen en woningen zijn hierdoor dicht bij bedrijven komen te staan. Hierdoor klagen bewoners over geluid en geur van bedrijven die soms al zeer lang op deze locaties actief zijn. Door geluid en fijnstof, mede afkomstig van het weg- en scheepvaartverkeer, worden soms landelijke en Europese normen overschreden. Hierdoor kunnen bedrijven in de problemen komen bij het aanvragen of zelfs verlengen van hun vergunningen voor andere of nieuwe activiteiten. De IKN blijft daarom scherp en kritisch op alle infrastructurale maatregelen op en in de buurt van bedrijventerreinen. De IKN beoordeelt plannen van de gemeenten en stelt de zorgen van de maakbedrijven aan de orde in het periodieke gemeenten-overleg. Daarbij is het missionstatement inzake regelgeving leidend.

In 2019 zijn enkele gemeenten gestart met het opstellen van een 'Omgevingsvisie', een veelomvattend document, dat de industriële ontwikkeling kan stimuleren, maar ook kan bemoeilijken. Ook de gemeente Nijmegen heeft dit traject in gang gezet. Vanwege de mogelijk verstrekende gevolgen van de omgevingsvisie is op initiatief van de IKN samen met het ECN (Economisch Collectief Nijmegen) externe deskundigheid ingehuurd, om het proces en de mogelijke gevolgen voor het bedrijfsleven te beoordelen en inhoudelijk commentaar te leveren.

Eind 2019 was al duidelijk dat de Nijmeegse ontwerp-Omgevingsvisie met name voor de zwaardere categorieën bedrijven op termijn nadelig kan uitpakken, vooral door de plannen voor functiemenging.

De gemeente ziet, om de vraag naar woonruimte te kunnen faciliteren, functiemenging van wonen en werken als oplossing. Streven daarbij is onder meer om bedrijventerreinen en wijken rondom het kanaal, zoals Winkelsteegen Oost-Kanaalhavens, onderdeel te maken van het 'stadsweefsel'.

Het gebied Winkelsteeg biedt volgens de ontwerp-Omgevingsvisie op korte termijn ruimte voor 'transformatie' en 'herontwikkeling'. Hiermee wordt bedoeld dat andere bedrijfsfuncties en wonen toegevoegd en ingepast kunnen worden met behoud van groen.

Ten aanzien van het gebied Oost-Kanaalhavens wil de gemeente onderzoeken of dit gebied op midden- en lange termijn (na 2030) mogelijkheden biedt voor transformatie. Dit wordt ook als zodanig aangeduid op de Omgevingsvisiekaart.

IKN en ECN erkennen dat functiemenging op sommige plekken (waar lichtere bedrijvigheid aanwezig is) wellicht beperkt mogelijk is maar zijn van mening dat dit voor de bestaande industrieterreinen niet het geval is. Met name de gebieden Winkelsteegen Oost-Kanaalhavens zijn vrij traditionele bedrijventerreinen waar bedrijven in de hogere milieucategorieën gevestigd zijn, reden waarom industriële bedrijvigheid en wonen hier bewust van elkaar gescheiden zijn.

IKN en ECN hebben de gemeente meerdere keren van hun zorgen op de hoogte gesteld. Begin 2020 zal blijken of de gemeente aan deze bewaren voldoende tegemoet wil komen.

Bestuurslid Gerard van Gorkum heeft namens de IKN deelgenomen aan de inspraakronden voor de nieuwe Economische Visie van Nijmegen voor de komende jaren en aan het becommentariëren van de opgestelde Omgevingsvisie in samenspraak met ECN.

Hij was positief over het totstandkomingsproces van de Economische Visie en de zes actielijnen die in het stuk benoemd worden. Hij heeft de gemeente wel opgeroepen voldoende middelen beschikbaar te stellen om tot realisatie van de gemaakte plannen te kunnen komen en om de acties uit te werken tot afrekenbare doelen en afspraken.

Ook dringt hij aan op voorspelbaarheid van beleid, het tijdig verstrekken van vergunningen, geen afbreuk te doen aan onze werklocaties en steviger in te zetten op vervoer over water.

Tenslotte vraagt hij de wethouder om meer te halen uit de samenwerking met organisaties die al vele jaren actief zijn in Nijmegen en omgeving, zoals de IKN, ECN, RNCT, Nijmegen@ en VNO-NCW.

Belangenbehartiging: Lokale lasten

De IKN heeft meerdere malen haar zorgen geuit over de hoge lasten voor ondernemers in Nijmegen. Nijmegen is helaas nog steeds de stad met de hoogste OZ-belasting van heel Nederland (al wordt er aan de ‘top’ soms stuivertje gewisseld). Samen met de minder goede bereikbaarheid van Nijmegen (en omgeving), kan dit de ondernemers op achterstand zetten en het maakt Nijmegen ook minder aantrekkelijk als vestigingsplaats voor nieuwe bedrijven. Overleg met de gemeente blijft ook in deze aangelegenheid in beider belang belangrijk.

Vertegenwoordiging en overleg (structureel)

Het bestuur van de IKN bestond in 2019 uit:

- Simon de Luij (directeur-eigenaar Modderkolk Projects & Maintenance B.V., voorzitter);
- Paul Schmitz (secretaris);
- Dries van Hapert (directeur De Boer Machines Nederland B.V., penningmeester);
- Gerard van Gorkum (algemeen directeur van Afvalenergiecentrale ARN B.V.);
- Johan Kluitmans;
- Tom Kokke (directeur-eigenaar Berko Wijchen B.V.);
- Edwin van Poppel (directeur van EPR Partner);
- Peter van Sommeren (directeur Hyster-Yale Nederland B.V.).

De termijn van bestuurslid Peter van Sommeren liep aan eind van het jaar af. Peter stelde zich niet verkiesbaar voor een nieuwe termijn wegens veelvuldig verblijf in het buitenland.

In zijn plaats werd tijdens de ledenvergadering van 26 november zijn opvolger bij Hyster-Yale Nederland B.V., dhr. Wim van Dam benoemd tot lid van het bestuur.

De termijn van de bestuursleden Dries van Hapert, Johan Kluitmans en Edwin van Poppel liep eveneens af. Zij stelden zich verkiesbaar voor een nieuwe termijn en werden herbenoemd voor drie jaar.

In 2019 zijn er vier bestuursvergaderingen gehouden. De vergaderingen werden als altijd voorbereid in een overleg tussen voorzitter en secretaris.

Belangrijke onderwerpen waren: de Omgevingswet, de voorbereiding van de bijeenkomsten, het voorbereiden van het IKN-gemeentenoverleg, stagebemiddeling, de evaluatie van de opleiding New Engineers, de Economische Visie van de gemeente Nijmegen, het Nijmeegs Ondernemersfonds, ledenwerving, programma en begroting 2020 en een voorstel voor herinrichting van het Junior Technovium.

In het afgelopen jaar had bestuurslid Tom Kokke zitting in het bestuur van de Stichting Junior Technovium, het samenwerkingsverband tussen technisch bedrijfsleven en technisch onderwijs op het gebied van techniekpromotie en instroombevordering.

Tom Kokke is tevens lid van de werkgroep die jaarlijks samen met VNO-NCW en het Junior Technovium de Techniekweek- en dag organiseert.

Het bestuur van de Stichting Technovium wordt deels benoemd door de IKN. In 2019 werden deze zetels ingenomen door dhr. Sander van Gelder (Huisman Etech Experts B.V.) en dhr. Edwin van Poppel (EPR Partner), tevens bestuurslid van de IKN.

Er waren in 2019 drie bijeenkomsten met de portefeuillehouders (wethouders) EZ van Nijmegen, Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, en Wijchen.

Aan de bijeenkomsten namen Simon de Luij, Gerard van Gorkum, Johan Kluitmans en Paul Schmitz namens de IKN deel.

Vanuit de IKN wordt het gemeentenoverleg altijd voorbereid door de bestuursleden Johan Kluitmans en Paul Schmitz, samen met de ambtenaren EZ van Nijmegen en omgeving.

Onderwerpen die aan de orde kwamen waren onder meer: de industriële barometer (economische gang van zaken in de regio), regiobranding, Computational Thinking in het onderwijs, de instroombevordering in de technische opleidingen en het dichterbij brengen van de circulaire economie.

Sinds eind 2013 heeft bestuurslid Johan Kluitmans namens de IKN zitting in de Taskforce Nijmeegs Ondernemersfonds.

Eind 2019 is duidelijk geworden dat de gemeente Nijmegen wederom (100.000 euro) zal gaan bezuinigen op het ondernemersfonds. Daarmee blijft nog slechts een budget van 500.000 over, welk bedrag naar verwachting volledig zal worden toegekend aan de werklocaties, waardoor er geen ruimte meer zal zijn voor (andere) innovatieve projecten.

Binnen de taskforce is afgesproken dat er een studie komt naar alternatieve en structurelere financiering van het ondernemersfonds.

Eveneens sinds eind 2013 neemt bestuurslid Gerard van Gorkum deel aan het periodieke overleg van het Economisch Collectief Nijmegen (ECN) met de gemeente Nijmegen. Het ECN is het overlegplatform van de Nijmeegse bedrijventerreinverenigingen, Horeca Nijmegen en de VBO (Vereniging Binnenstadondernemers Nijmegen). De IKN is adviserend lid van het ECN.

De voorzitter neemt deel aan het periodieke voorzittersoverleg met de voorzitters van de andere ondernemersorganisaties in de regio. Onderwerpen waren onder meer: de evaluatie van de Economic Board, de European Company Games in 2021, de Economische Barometer en de eraan ten grondslag liggende enquête.

De penningmeester en de secretaris hebben overleg gevoerd met de financiële commissie over de jaarrekening 2018. De commissie bestond uit Jurgen van Dinteren van Huisman Etech Experts B.V. en Emiel Mathijssen van Hubbers interieurmakers. De commissie heeft de stukken gecontroleerd en geheel akkoord bevonden, waarna de ledenvergadering het bestuur heeft gedechargeerd.

Vertegenwoordiging en overleg (incidenteel)

Secretaris Paul Schmitz heeft deelgenomen aan enkele bijeenkomsten op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid, onder meer van het BOM (Bestuurlijk Overleg Mobiliteit), met The Eco-

conomic Board, het RCT, de Mobiliteitsmakelaar, StartupMix, Beter Benutten (afsluitingsbijeenkomst), de ODRN, de wethouder EZ van Nijmegen, MadeInBetuwe en de gemeente Nijmegen ('inspiratieavond mobiliteit').

Ter voorbereiding van de bijeenkomsten had de secretaris onder meer overleg met Link Magazine, de Vakopleiding Techniek, het KBA, het Technovium, HAN Techniek en VNO NCW.

NEC (Nijmeegse Economie Circulair)

In NEC (voorheen Nijmeegs Energie Convenant) werken Nijmeegse bedrijven en instellingen samen aan energiebesparing en CO₂-reductie.

Sinds 2008 heeft de deelnemersgroep tientallen procenten CO₂ bespaard. Deze scherpe daling van de CO₂-uitstoot werd onder andere gerealiseerd door energiebesparing en -vergroening, vermindering van de uitstoot van specifieke broeikasgassen, schoner vervoer en duurzame inkoop.

Eind 2016 heeft het grootste deel van de deelnemers reeds besloten om (opnieuw) een vervolg te geven aan NEC en de doelstelling te verbreden. De doelstellingen voor NEC voor de jaren 2017-2019 luiden als volgt:

- het verder beperken van het energieverbruik
- het verder 'vergroenen' van het energiegebruik
- het dichterbij brengen van de circulaire economie door, in samenwerking met andere deelnemers en derden aan de slag te gaan met het omvormen van de bedrijfs- en/of productieprocessen van lineair naar circulair.

Deelnemers waren in 2019: Afvalenergiecentrale ARN B.V., Cultureel Centrum De Lindenberg, DAR, Gemeente Nijmegen, HAN, Hekkelman Advocaten, Modderkolk, NXP Semiconductors, Rabobank Rijk van Nijmegen, Radboudumc, Radboud Universiteit, Remondis Dusseldorp, Royal HaskoningDHV en de Stichting Zevenheuvelenloop.

NEC is oorspronkelijk een initiatief van de gemeente Nijmegen en Royal HaskoningDHV. Sinds 2012 is NEC een project van de IKN. Leden van de IKN die nog niet deelnemen aan NEC maar wel belangstelling hebben voor de thematiek, kunnen het secretariaat van de IKN vragen om een uitnodiging voor een kennismaking.

In 2018 zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuw project 'stofstromen'. Met dit project beoogt het NEC een deel van de afvalstromen van de aangesloten organisaties (en wellicht ook van organisaties daarbuiten) te hergebruiken en daarmee tevens een product te (laten) maken, zodat afval/-grondstoffen een zinvolle, duurzame en slimme herbestemming krijgen. In de loop van 2019 is dit project uitgevoerd. Met hulp van enkele specialisten zijn grondstof- en afvalstromen onder de loep genomen, zijn creatieve sessies gehouden en is uiteindelijk ervoor gekozen om met (afval)plastic als grondstof een nieuw, gezamenlijk product te laten ontwikkelen.

Tijdens een 'dragons den' bij Startup Nijmegen zijn meerdere productideeën namens NEC gepresenteerd, waarna een jonge ondernemer de uitdaging heeft opgepakt en met enkele partners aan de slag is gegaan om een zogenaamde buffertegel te ontwikkelen. Deze tegel, die deels uit beton en deels uit gerecycled kunststof is gemaakt, is in staat om tijdens zware regenval een deel van het water op te vangen in een onderliggende 'krat', zodat dit op een later moment opgenomen kan worden door de bodem.

Daarnaast is er een kleurrijke 'awarenesstegel' ontwikkeld, die gemaakt is van gebruikte flessendoppen. Op de tegel is een voetafdruk geprint, die mensen 'dwingt' een spoor te volgen, bij voorbeeld naar een prullenbak of een watertappunt.

Om redenen van logistiek en kostenefficiëntie zijn de producten (nog) niet gemaakt van plastic afval dat daadwerkelijk van deelnemers aan NEC afkomstig is, maar van afval uit de regio van de producent.

Leden

De IKN telde ultimo 2019 75 leden. De secretaris heeft afgelopen jaar vijftien bedrijven bezocht, op hun eigen verzoek of in het kader van het algemene relatiebeheer of acquisitie.

Communicatie

De IKN communiceert met haar leden en andere stakeholders via de website en de digitale nieuwsbrief. In de digitale nieuwsbrief worden regelmatig de belangrijkste items op de website gebundeld. De nieuwsbrief wordt verstuurd aan de leden en andere abonnees en verscheen in totaal vijf keer. Er werden in totaal 22 nieuwsberichten op de site geplaatst.

Financiën

De IKN heeft aan het verslagjaar een positief saldo overgehouden. De contributie-inkomsten lieten een lichte daling zien.